

OLGU SUNUMU

CASE REPORT

Güç Doğum Gözlenen Bir Ceylanda (*Gazella gazelle*) Sezaryen Operasyonu

Bülent POLAT

Anahtar Kelimeler
Ceylan
Güç doğum
Operasyon sezaryen

Key Words
Cesarean section
Dystocia
Gazel

Atatürk Üniversitesi
Veteriner Fakültesi
Doğum ve Jinekoloji A. Dalı
Erzurum
TÜRKİYE

Tel: : +90 442 6314193
Fax: +90 442 6314188
E-mail: bpolat@atauni.edu.tr

Ö Z E T

Bir yaşında, ilk kez doğum yapacak olan bir ceylan, güç doğum şikayetiyle Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi Acil Kliniğine getirildi. Yapılan ultrasonografik muayene sonucu; yavruların viabilitesinin çok zayıf olması ve yavru sularının azalmasının belirlenmesi nedeniyle sezaryen operasyonuna karar verildi. Operasyonla her kornu ayrı ayrı ensize edilerek, iki ölü yavru alındı.

•••

Cesarean Section in a Gazel (*Gazella gazelle*) with Dystocia

S U M M A R Y

A one-year old, nulliparous gazelle was admitted to the clinic of the department of obstetrics and gynaecology, faculty of veterinary medicine, Ankara University with dystocia. The surgical treatment was performed, because of low foetal viability and foetal fluid loss was determined by ultrasonographic examination. Two dead foetuses were removed by cesarean section with seperate incisions on each uterine horn.

GİRİŞ

Dişi ceylanlar pubertasa yaklaşık 26–27. haftalarda ulaşır ve ortalama 70. haftada ilk doğumlarını gerçekleştirirler. Bu hayvanlarda gebelik süresi 160 ± 10 gün sürmektedir.¹⁻³

Ceylanlarda güç doğum, anne veya yavruya bağlı birçok nedenden ortaya çıkabilir.⁴ Lawrence⁵ bu hayvanlarda başta vücut kondüsyonu olmak üzere birçok faktörün güç doğuma neden olduğunu bildirmektedir. Güç doğumun ceylan ve geyik çiftliklerinde önemli derecede ekonomik kayıplara yol açtığını belirtmektedir.⁶

Güç doğumlar özellikle kemik gelişiminin tam olarak gerçekleşmediği genç hayvanlarda görülmektedir. Bir yaşındaki ceylanlarda yavru kaybı %16 iken, erginlerde bu oran %8,1'dir. Ceylan ve geyiklerde görülen güç doğumların, perinatal ölümlerin en yaygın nedenlerinden biri olduğu belirtilmektedir.⁷ Ceylanlarda görülen reproduktif kaybın önemli bir kısmının (%64), güç doğumlara bağlı şekillenen yavru kayıplarından kaynaklandığı bildirilmektedir.⁸

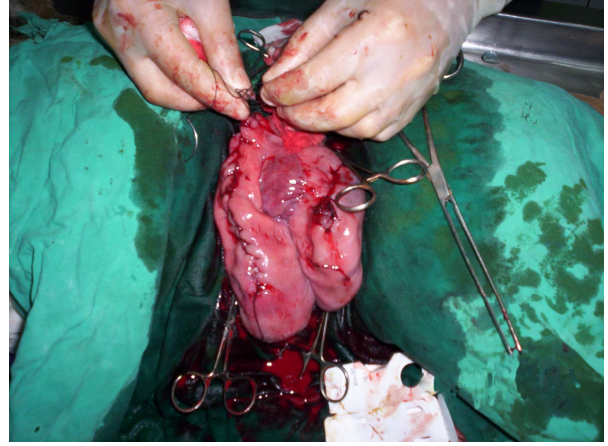
Sunulan vaka takdiminde ceylanlarda hem anne hem de yavrunun çok yüksek oranda kaybedilebileceği güç doğum olgusunda, operasyon sezaryen seçeneği ve bu operasyonda gözlenebilecek durumlar anlatılmaya çalışıldı.

OLGU ÖYKÜSÜ

Alınan anamneze göre, özel bir hayvanat bahçesine ait ilk kez doğum yapacak olan 1 yaşındaki ceylan, bir günden beri devam eden güç doğum şikayetiyle Ankara Üniversitesi Veteriner Fakültesi Acil Kliniğine getirildi. Yapılan ultrasonografik muayenede yavru sularının önemli miktarda azaldığı ve yavruların viabilitesinin çok zayıf olduğu gözlemlendi. Bu nedenle, sezaryen operasyonunun yapılmasına karar verildi. Operasyon bölgesinin (sol açıklık çukurluğu) traş, asepsi ve antisepsisinden sonra, Foster⁹'ın anestezi protokolü uygulandı. Buna göre atropinize (0.04 mg/kg, derialtı) edilen ceylanın sedasyonunu sağlamak amacıyla xylazin hidroklorid (11 mg/kg, kasiçi) ve 5 dakika sonra da ketamin hidroklorür (9 mg/kg, kasiçi) verildi.

Gebeliğin her iki kornuda da şekillenmesi ve uterusu yapılacak tek ensizyonla yavruların çıkarılması sırasında, uterusu olası bir rupturun şekillenme riski nedeniyle (yavru sularının çok az olması, yavruların anatomik yapısı ve kornuların yavruları sıkıca sarmasından dolayı) yavrular her kornu ayrı ayrı ensize edilerek alındı (Şekil 1 ve 2).

Operasyonla alınan 2 erkek yavruya yapılan reanimasyon uygulamalarına karşın yaşam belirtisi saptanmadı. Kornular serum fizyolojik ile yıkandıktan sonra içerisine oblet konularak dikildi. Operasyon öncesinden başlanarak, operasyon sırasında *vena jugularis* yoluyla 500 ml laktatlı ringer solüsyonu verildi. Hayvana operasyon sonrası 2 gün metamizol (10 mg/kg, kasiçi), 5 gün sefazolin sodyum (250 mg, kasiçi; günde iki kez) uygulandı. Üç gün boyunca hayvanın sıvı gıdalar alması sağlandı. Deri dikişleri 7 gün sonra alındı.

Şekil 1. Ayrı ayrı ensize edilen kornuların kapatılması
Figure 1. Closure of separate incisions on each cornu uteri

Şekil 2. Operasyon sonrası iki erkek ceylan yavrusu
Figure 2. Two male gazel fetuses after the operation

TARTIŞMA

Birçok araştırmacı ceylanlarda güç doğuma bağlı olarak hem anne hem de yavru kaybının yüksek oranlarda olduğunu belirtmektedir.^{6,8} Audige ve ark.⁶ yaptıkları çalışmada 95 yavru kaybının 22'sinin güç doğumlara bağlı olarak şekillendiğini

aktarmaktadırlar.

Türkiye’de ceylanlar genellikle hayvanat bahçelerinde veya yabani ortamlarda yaşamaktadırlar. Yapıları gereği özgür hayvanlar oldukları için takipleri zordur. Bu nedenle olası güç doğumlara erken dönemde müdahale etme şansı oldukça düşüktür.

Haigh ve Hudson¹⁰ ceylanlarda güç doğuma bağlı ölüm oranının yüksek olmasının, bu vakalara yapılan müdahalelerin doğumun hangi aşamasında yapıldığıyla yakından ilişkili olduğunu belirtmektedirler. Bu nedenle, ceylanlarda güç doğum vakalarında en azından anneyi kurtarmak amacıyla operatif bir müdahalenin daha yararlı olabileceği düşünülmektedir.

Operasyon sırasında uterus içinde bulunan yavru sularının tamamına yakınının kaybolduğu gözlemlendi. Bu durum doğumun çok önceden başladığının en önemli belirtilerinden biriydi. Bu nedenle ceylanda güç doğum olgularında uterusun ultrasonografi ile değerlendirilerek vakit kaybetmeden operasyon sezaryen uygulamasının, yavru ve anne kayıplarını azaltmada yararlı olabileceği kanısına varıldı.

Ayrıca uterusu yavru sularının azalması ve uterusun yavruların etrafını sıkı bir şekilde sarmasından dolayı tek bir ensizyonun uterus rupturuna neden olabileceği; güç doğum şekillenen ceylanlarda, şayet ikiz gebelik varsa operasyon sezaryende her kornuya ayrı ensizyon yapılmasının daha sağlıklı olabileceği düşünülmektedir.

Ceylanlarda görülen ikiz gebeliğin güç doğum oranını artırdığını, ilk kez doğum yapan ceylanlarda güç doğum oranının birçok kez doğum yapanlara göre çok yüksek olduğu bildirilmiştir.⁸

Yavruların cinsiyetinin güç doğum için önemli bir risk oluşturduğunu belirtilmiştir.¹¹ Araştırmacı, güç doğum görülen vakaların % 71’inde yavruların erkek olduğunu bildirmiştir. Olgumuzda görülen iki yavrunun da erkek olması, anılan araştırmacının bulgularıyla paralellik göstermektedir.

Sunulan olguda iki erkek yavru, ölü olarak alındı. Erkek yavruların dişilere göre büyük olması ve gebelik süresinin daha uzun sürmesinin güç doğum olasılığını artırmış olabileceği düşünülebilir.

Sonuç olarak, ceylanlarda görülen güç doğum olgularında uterusun ultrasonografi ile değerlendirilmesi ve endike olduğu durumlarda vakit kaybetmeden operasyon sezaryen uygulamasının yavru veya en azından anne kayıplarını azaltmada yararlı olabileceği kanısına varıldı ■

KAYNAKLAR

1. Thomson's gazelle. <http://www.seaworld.org>. Erişim: 03 Mayıs 2007.
2. Ceylan yetiştiriciliği. <http://www.tigem.gov.tr>. Erişim:10 Şubat 2008.
3. Gazella cuvieri. <http://www.ultimateungulate.com>.Erişim: 25 Şubat 2008.
4. The minor use and minor species animal health act of 2004. Is signed into law. <http://www.glaa-alpaca.org>. Erişim: 18 Aralık 2007.
5. **Lawrence DW** (1986) A survey of cervine dystocia. In: *Proceedings of a deer course for veterinarians*, Wilson PR (Ed). Deer Branch of the New Zealand Veterinary Association, 3: 196-199.
6. **Audigé L, Wilson PR, Morris RS** (2001) Risk factors for dystocia in farmed red deer (*Cervus elaphus*). *Aust Vet J*, 79(5): 352-357.
7. **Audigé L, Wilson PR, Morris RS** (1999) Reproduction performance of farmed red deer (*Cervus elaphus*) in New Zealand: I. descriptive data. *Anim Reprod Sci*, 55: 127-141.
8. **Woodbury MR, Berezowski J, Haigh J** (2006) An estimation of reproductive performance of farmed elk (*Cervus elaphus*) in North America. *Can Vet J*, 47(1): 60-64.
9. **Foster CA** (1999) Immobilization of Goitred (*Gazella subgutturosa*) and Arabian Mountain Gazelles (*Gazella gazella*) with xylazine-ketamin. *J Zoo Wildlife Med*, 30 (3): 448-450.
10. **Haigh JC, Hudson RJ** (1993) *Farming Wapiti and Red Deer Toronto*. Woulbry, Mosby Year Book, 136-139.
11. **Smythe AB** (1986) Practice survey of cervine dystocia. In: *Proceedings of a deer course for veterinarians*, Wilkson PR (Ed). Deer Branch of the New Zealand Veterinary Association, 3: 192-195.

